

Η μαγεία και το μυστήριο της γλώσσας

Ολα τα έμβια όντα έχουν σήματα και κωδικούς επικοινωνίας μεταξύ τους, για να προειδοποιούν από κινδύνους ή για να ικανοποιούν ανάγκες επιβίωσης και αναπαραγωγής. Μόνον ο άνθρωπος όμως διαθέτει τη μαγεία της γλώσσας, που μας επιτρέπει να περιγράψουμε σύνθετες καταστάσεις και να μεταφέρουμε βιώματα, πληροφορίες και να μεταφέρουμε βιώματα, πληροφορίες και εμπειρίες από τη μια γενιά στην άλλη. Χωρίς τη γλώσσα, το ανθρώπινο είδος δεν θα είχε αναπτύξει τις μορφές γνώσης και κατανόησης του φυσικού κόσμου, πάνω στις οποίες στηρί-

χθηκαν οι διάφοροι πολιτισμοί. Σήμερα υπάρχουν 6.000 ομιλούμενες γλώσσες στον κόσμο, με τις 5.000

ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΗ ΠΡΟΦΥΛΛΙΔΗ

γλώσσες να ομιλούνται μόλις από το 10% του παγκόσμιου πληθυσμού. Εκτιμάται ότι σε έναν αιώνα, το 90% από τις 6.000 ομιλούμενες γλώσσες θα έχει εξαφανισθεί.

Οι 6.000 ομιλούμενες γλώσσες σήμερα προέρχονται από 300 γλώσσες πριν από 2.000 χρόνια, που με τη σειρά τους προέρχονται από 50 γλώσσες πριν από 5.000 χρόνια, οι οποίες ανάγονται σε 15 γλώσσες πριν από 10.000 έως 15.000 χρόνια. Πέρα από το χρονικό αυτό ορίζοντα, η επιστήμη δεν έχει πληροφόρηση. Υπήρχε μια προγενέστερη μητρική γλώσσα ή ο γλωσσικός πλούτος του πλανήτη προέρχεται από 15 αρχικές αλλά διαφορετικές μητρικές γλώσσες; Η μονογένεση των γλωσσών από μια αρχική γλώσσα είναι περισσότερο θεολογικός δογματισμός. Πιθανότερη πρέπει να θεωρείται η πολυγένεση της γλώσσας, οι 15 δηλαδή αρχικές γλώσσες του πλανήτη να αναπτύχθηκαν σε διαφορετικά σημεία και κάτω από διαφορετικές συνθήκες.

Κρίσιμα στοιχεία για τη γένεση της γλώσσας είναι η θέση και η μορφολογία του ανθρώπινου λάρυγγα, που επιτρέπει τη σύνθεση μιας λέξης από φωνήεντα και σύμφωνα. Εξίσου κρίσιμη είναι και η χωρητικότητα του ανθρώπινου εγκεφάλου, που τριπλασιάστηκε σε όγκο τα τελευταία τρία εκατομμύρια χρόνια. Πότε όμως άρχισε ο άνθρωπος να μιλά; Η εξέλιξη του homo sapiens, του μακρινού μας προγόνου, άρχισε από τη Βορειοανατολική Αφρική πριν από 150.000 χρόνια. Στην Αυστραλία εντοπίστηκαν ίχνη των homo sapiens που ανάγονται σε τουλάχιστον 50.000 χρόνια από σήμερα. Η ναυσιπλοΐα είναι πολύ πρόσφατη εφεύρεση, 5.000 χρόνια από σήμερα. Για να φθάσει ο homo sapiens στην Αυστραλία, μέσω κάποιων χειραίας πρόσβασης, χρειαζόταν πληροφορία και γνώση, που μόνο με τη γλώσσα μπορούσε να αποκτηθεί και να μεταβιβασθεί από τη μια γενιά στην άλλη. Πιθανολογείται έτσι ότι οι πρώτες μορφές γλώσσας εμφανίσθηκαν πριν από 70.000 χρόνια. Μοναδική από τις ομιλούμενες είναι η ελληνική γλώσσα, φορέας της ατομικής και συλλογικής μας συνείδησης. Η υιοθέτηση το 1976 του απλού τυπικού της λαϊκής γλώσσας σταμάτησε έριδες αιώνων, κακώς όμως πολλοί προσπάθησαν να περιορίσουν το λεξιλόγιο και τον πλούτο της νεοελληνικής γλώσσας. Η γλώσσα είναι η ψυχή μας και δεν δικαιούμεθα να την κάνουμε φτωχότερη.